En gij, als gij bidden wilt, dan stottert gij, maar .... de Geest bidt.

Of gij, als gij bidden wilt, dan praalt gij met woorden, maar .... de Geest bidt.

Hij volbrengt, wat van u gevraagd wordt, te bidden zonder ophouden.

En de Vader hoort dat lieflijk geluid.

Wat gij aan de Voorspraak daarbinnen te danken hebt?

Dat gij uit Christus' volheid ontvangt ook genade voor genade.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Mag met een verbeterde bijbelvertaling langer gedraald?

XVI.

Sinds de Synode van 1917, waarop de zaak van een herziening der Statenvertaling ter sprake kwam, is er veel veranderd.

Een groot deel van het voorbereidende werk, dat daar nodig werd geacht, is thans geleverd.

Het tekstonderzoek is thans op een rustpunt gekomen.

Andere vertalingen dreigen ook in onze kringen de Statenvertaling te verdringen.

Voorbeelden ter vergelijking van de STV. (= Statenvertaling) met nieuwe vertalingen, welke als voorbereidend werk voor een verbeterde vertaling kunnen dienen.

1. Uit de Psalmen. 2. Uit Jesaja. 3. Uit Jeremia. 4. Uit de Klaagliederen. 5. Uit Habakuk.

Groot was vaak het verschil tusschen Habakuk 3 in onze Stv. (= Statenvertaling) en in de nieuwe vertaling, welke wij aanhaalden.

Doch gelijk wij reeds deden uitkomen kenmerkt niet Habakuk in onzen Statenbijbel zich alleen door een veelszins gebrekkige vertaling.

Zoo goed als alle kleine profeten deelen in dat lot.

En om de reden, welke wij in het vorig nummer opgaven, de kleinste nog het meest.

Gelukkig zijn er al enkele van nauwkeurig exegetisch bewerkt. De vertalingen, daarbij gegeven, dienen zich als voorarbeid vanzelf aan.

Drie jaar geleden verscheen er een dissertatie van Dr C. J. Goslinga over de profetie van Nahum.

Terecht werd deze zeer geroemd.

Ook dit werk mag niet in predikantenbibliotheken verscholen blijven, maar behoort ter verbetering van onze vertaling benut.

Wij kiezen ook hieruit eenige stukken.

Wel had een onzer lezers gaarne gezien, dat wij Dr v. Katwijks vertaling van Habakuk in haar geheel hadden opgenomen, omdat zij, die geen Hebreeuwsch verstaan aan zulke dissertaties overigens niets hebben en juist de vertaling het waardevolle uitmaakt.

Maar daarmee zouden wij ons doel voorbijschieten.

Wij stellen ons in deze artikelen niet voor het materiaal, dat voor een verbeterde vertaling voorradig is, volledig uit te stallen.

Wij wenschen slechts proeven te bieden.

En wel zulke proeven, dat niemand met eenig recht zal kunnen staande houden: de kwestie van een verbeterde Stv. is niet urgent.

Of met den helaas veel gehanteerden „dooddoener": is nog niet rijp.

Och, dat zij, die altijd weer datzelfde deuntje „nog niet rijp" zingen, eens zóó rijp werden, dat ze begonnen te begrijpen, hoe die koekoek-één-zang hun, die met het gebod des Konings ernst maken, verdriet.

Dat zij met hun uit puur behoudzucht geboren, altijd en klakkeloos gebruikt „nog niet rijp" het echt reformatorische werk Gods in de kerk tegenstaan!

Als zij voor verbetering vatbaar zijn, willen wij proberen hen zóó met bewijzen te bezwaren, dat zij althans op dit punt hun tegenstand moeten opgeven.

In de vertaling van Dr Goslinga brengen wij hier een kleine wijziging aan.

Voor „Heere" heeft zij steeds „Jahweh".

Wetenschappelijk is dat in orde.

Maar het is het meerendeel onzer lezers wat onwennig.

Daarom vervangen wij „Jahweh" weer door „Heere".

Opdat dit geen struikelblok vorme.

Allereerst wordt dan naast de Stv. de vertaling van Dr Goslinga afgedrukt op Nahum 1:7—14.

7. De Heere is goed: Hij is ter sterkte in den dag der benauwdheid, en Hij kent hen, die op Hem betrouwen.	7. Goed is de Heere voor degenen die op Hem hopen; Een schuilplaats in den dag der benauwdheid, Hij kent ze, die in Hem hun toevlucht zoeken.
8. En met eenen doorgaanden vloed zal Hij haar plaats teniete maken, en duisternis zal Zijne vijanden vervolgen.	8. Maar met een voortrollenden stroom Zal hij verdelging brengen over haren zetel En Zijn vijanden jaagt Hij de duisternis in.
9. Wat denkt gijlieden tegen den Heere? Hij zal zelf eene volmaking maken; de benauwdheid zal niet tweemaal oprijzen.	9. Wat denkt gijlieden van den Heere? Verdelging brengt Hij te weeg Geen tweemaal verheft zich de benauwdheid.
10. Dewijl zij u elkander gevlochten zijn als doornen, en dronken zijn, gelijk zij plegen dronken te zijn, zoo worden zij volkomen verteerd, als een dorre stoppel.	10. Want — zijn ze ook als doornen doorelkengevlochten en overeenkomstig hun drinkgewoonten doordrenkt — verteerd worden zij volkomen, als het droge stroo.
11. Van u is een uitgegaan, die kwaad denkt tegen den Heere, een Belials raadsman.	11. Van u is uitgegaan één die kwaad beraamde tegen den Heere, een bedenker van goddeloosheid.
12. Alzoo zegt de Heere: zijn zij voorspoedig, en alzoo velen, alzoo zullen zij ook geschoren worden, en hij zal doorgaan; Ik heb u wel gedrukt, maar Ik zal u niet meer drukken;	12. Aldus spreekt de Heere: al zijn zij in volle kracht en groot in aantal, toch zullen ze alzóó weggemaaid worden en vergaan. Heb ik u vernederd, ik zal u niet meer vernederen,
13. Maar nu zal Ik zijn juk van u breken, en zal uwe banden verscheuren.	13. maar nu zal ik zijn over u uitgestrekten scepter verbreken, en uw banden zal ik verscheuren.
14. Doch tegen u heeft de Heere bevolen, dat er van uwen naam niemand meer gezaaid zal worden; uit het huis uws gods zal ik uitroeien de gesnedene en gegotene beelden; Ik zal u daar een graf maken, als gij zult veracht zijn geworden.	14. Doch tegen u verordineert de Heere: niet meer zal er gezaaid worden van uw naam, uit het huis uwer goden zal ik verdelgen de gesneden en gegoten beelden, ik zal uw graf bereiden, want gij zijt te licht bevonden.

Mogen wij ook hier op een paar plaatsen attent maken, waar de vertaling nog al uiteenloopt.

Volgens de Stv. is het *in* vers 8 de duisternis, welke de vijanden achtervolgt, maar volgens Dr Goslinga is het God, die de vijanden vervolgt en de duisternis in jaagt.

Natuurlijk is het verschil in beteekenis hier niet zoo heel groot.

De vertaling van vers 10 heeft het in duidelijkheid van de Stv. gewonnen.

In vs 11 is Belials raadsman vervangen door „bedenker van goddeloosheid". Dit geeft stellig verheldering in verband met het eerste lid van ditzelfde vers. Toch doet zich hier een moeilijkheid voor. Belial is hier vertaald, terwijl het in 1:15 onvertaald is gelaten. Hierop moet iets gevonden worden, opdat de vertaling zichzelf gelijk blijve.

In vs 12 hebben we weer een geval, waarin de Stv. voor den gewonen bijbellezer onverstaanbaar is. Men vrage eens iemand, hoe dit verklaard moet worden: „Alzoo zegt de Heere: Zijn zij voorspoedig en alzoo velen, alzoo zullen zij ook geschoren worden en hij zal doorgaan". De meeste bijbellezers zullen met een schouderophaling antwoorden. Maar leest men hun voor: „Aldus spreekt de Heere: al zijn zij in volle kracht en groot in aantal, toch zullen ze alzóó weggemaaid worden en vergaan", dan mogen sommigen met het „alzóó" nog eenige moeite hebben, als geheel genomen is de tekst opeens door de nieuwe vertaling in helder licht gezet.

Zonder belang zijn ook de veranderingen in vers 13 en 14 niet.

Vooral het slot van vers 14 „want gij zijt te licht bevonden" beveelt zich boven het „als gij zult veracht geworden zijn" der Stv. aan.

Nu doet zich echter een andere kwestie op, welke bij een verbeterde bijbelvertaling ook onder de oogen behoort te worden gezien.

De Stv. voegt aan het eerste hoofdstuk nog een vijftiende vers toe, terwijl Dr Goslinga met vers 14 eindigt en wat in de Stv. voorkomt als Hoofdstuk 1:15 maakt tot 2:1.

Hier handelt Dr Goslinga niet op eigen houtje, maar heeft hij de Hebreeuwsche tekstuitgave achter zich.

Gelijk men zal weten, komt in de oorspronkelijke Schrift de indeeling in hoofdstukken en verzen niet voor.

Die is eerst later aangebracht.

Maar ook daarbij deed zich meeningsverschil op.

Ofschoon er een tamelijk groote eenstemmigheid omtrent deze indeeling heerscht, zijn er toch ook hier varianten.

Welke indeeling de juiste is en of er misschien een gevonden kan worden, die nog korrekter is, zal bij een verbetering der bijbelvertaling een ernstig onderwerp van beraadslaging moeten uitmaken.

De indeeling moet natuurlijk zich richten naar den inhoud der Schrift zelf.

Neemt een profetie of een brief een andere wending, dan is dat de plaats om met een nieuw hoofdstuk te beginnen.

Het mag bekend geacht worden, dat tusschen Romeinen 7 en 8 de scheiding niet conform den gedachtegang van den apostel is en dat het einde van Handelingen 21 „en als er groote stilte geworden was, sprak hij hen aan in de Hebreeuwsche taal, zeggende:" niet bepaald een geschikt slot kan worden genoemd.

Zulke gevallen zijn er meer.

Ook in het onderhavige geval van Nahum, neemt met het woord van den profeet „Ziet op de bergen de voeten van hem, die het goede boodschapt", de profetie een geheel andere wending. Daarmee moet worden gerekend.

Waar wij echter thans hoofdstuk 2:1—10 in beide vertalingen met elkander vergelijken willen, zullen we, om geen verwarring te stichten, de verzennummering der Stv. behouden.

1. De verstrooier trekt tegen uw aangezicht op, bewaar de vesting, beziehtig den weg; sterk de lenden; versterk de kracht zeer;	1. Daar trekt de verdelger tegen u op: bewaak de vesting! zie uit op den weg! versterk de heupen! ontwikkel al uw kracht!
2. Want de Heere heeft de hoovaardij Jakobs afgewend, gelijk de hoovaardij Israëls; want de ledigmakers hebben ze ledig gemaakt, en zij hebben hunne wijnranken verdorven.	2. Want de Heere gaat herstellen de heerlijkheid van Jakob, gelijk de heerlijkheid van Israël; want roovers hebben hen beroofd en hun wingerdranken verwoest!
3. De schilden zijner helden zijn rood gemaakt; de kloeke mannen zijn scharlakenvervig; de wagens zijn in het vuur der fakkelen, ten dage als hij zich bereidt, en de spiesen worden geschud.	3. De schilden zijner helden zijn bloedrood, de dappere mannen zijn scharlakenkleurig, als een vuur is het metaal beslag der strijdwagens op den dag dat hij zich in slagorde stelt, en reeds worden de lansen gezwaaid.
4. De wagens razen door de wijken, zij loopen ginds en weder op de straten; hunne gedaanten zijn als der fakkelen; zij loopen door elkanden heenen als de bliksemen.	4. Langs de wegen razen de wagenen, ze vliegen in ijlende vaart over de vlakten, hun gedaante is als van fakkelen, als bliksemschichten zoo schieten zij voort.
5. Hij zal aan zijne voortreffelijken gedenken, doch zij zullen struikelen in hunne tochten; zij zullen haasten naar hunnen muur, als het beschutsel vaardig zal wezen.	5. Hij ziet vol vertrouwen op zijn edelen: zij struikelen in hun voortgaan; zij haasten zich naar den muur en .... opgericht is reeds het stormdak.
6. De poorten der rivieren zullen geopend worden, en het paleis zal versmelten.	6. De poorten der rivier ontsluiten zich en het paleis zinkt weg en vergaat(?).
7. En Huzab zal gevankelijk weggevoerd worden; men zal haar heeten voortgaan, en hare maagden zullen haar geleiden, als met eene stem der duiven, trommelende op hare harten.	7. Ontbloot wordt de hoog verhevene(?), en hare slavinnen klagen als met duivenstem, zich heftig staande op de borst.
8. Nineve is wel als een watervijver, van de dagen af dat zij geweest is, doch zij zullen vluchten. Staat, staat! zal men roepen, maar niemand zal omzien.	8. En Ninevé .... aan een waterkolk is zij gelijk, terwijl zij vluchten; Halt! halt! (zoo wordt geroepen) maar er is niemand, die omziet.
9. Rooft zilver, rooft goud: want er is geen einde des voorraads, der heerlijkheid van allerlei gewenschte vaten.	9. Rooft zilver! rooft goud! eindeloos is de voorraad, een rijkdom van allerlei kostbaarheden.
10. Zij is geledigd, ja uitgeledigd, uitgeput, en haar hart versmelt, en de knieën schudden, en in al de lenden is smart, en hun aller aangezichten betrekken, als een pot.	10. Ontbloting, beroovinq, vernieling! Harten vol wanhoop en knikkende knieen en krampen in alle lendenen en hun aller aangezichten van glans ontdaan.

Ook hierbij eenige aanteekeningen.

Allereerst: hoeveel levendiger is de nieuwe vertaling. Men ziet als het ware den strijd voor zich.

Het begint al met het eerste vers: daar trekt de verdelger tegen u op. Dat geeft onmiddellijk een aanschouwelijke voorstelling.

Hoeveel krachtiger is het Kommando: „zie uit op den weg" dan het „bezichtig den weg" der Stv.! Bij bezichtigen denkt men meer aan een museum, dan aan een stad, die dreigt ingesloten te worden. Hoeveel beter komt de aard van een bevel tot zijn recht door: „ontwikkel al uw kracht", dan door: „versterk de kracht zeer!"

Het tweede vers geeft een heel andere lezing. Daar spreekt de Stv. van de „hoovaardij" en de nieuwe vertaling van de „heerlijkheid" van Jakob. Zeker geen gering verschil. Ook heeft de Stv. het over „ledigmakers". Wat zijn dat? Hoe eenvoudig blijkt de verklaring uit de nieuwe vertaling. Het zijn „roovers".

Aanzienlijk is het verschil in het derde vers tusschen „de wagens zijn in het vuur der fakkelen" van de Stv. en „als een vuur is het metaalbeslag der strijdwagens". Hoeveel beter begrijpt men „reeds worden de lansen gezwaaid" dan „en de spiesen worden geschud".

Ook vers 4 biedt ruime stof tot vergelijking. „De wagens razen door de wijken", is vervangen door: „Langs de wegen razen de wagenen", „Zij loopen ginds en weder door de straten" door: „Zij vliegen in ijlende vaart over de vlakten". Dat geeft natuurlijk een heel ander aspekt. En ieder kan nagaan, dat de nieuwe vertaling een verbetering moet inhouden. Immers, dat strijdwagens door de smalle Oostersche straten razen en ginds en weder loopen, is wel uitgesloten! En ten spijt van zekeren wijlen Ds de Graaf, een zeer populair predikant uit de Hervormde Kerk, die toen de kommandant van de schutterij vroeg, hoe hij zijn troep vond, ten antwoord gaf: „Nahum 2:4", zal „zij loopen door elkander henen als de bliksemen", wel verbeterd moeten worden tot „als bliksemschichten, zoo schieten zij voort".

In vers 5 wordt het matte „Hij zal aan zijn voortreffelijken gedenken" verlevendigd tot „Hij ziet vol vertrouwen op zijn edelen". Ook aan het eind van dit vers vindt men iets dergelijks. „Als het beschutsel vaardig zal wezen", „wordt in den trant der voorstelling overgebracht door „en ... opgericht is reeds het stormdak".

In vers 6 plaatst Dr Goslinga een vraagteeken ten bewijze, dat hij van die vertaling niet zeker is.

Ook hieraan mag wel even aandacht worden verleend.

Wanneer de Statenvertalers niet zeker waren van hun zaak, maakten zij daarvan eerlijk melding aan den kant. Toen er echter bijbels werden uitgegeven zonder kantteekeningen, de zoogenaamde tekstbijbels, zooals wij die tegenwoordig doorgaans gebruiken, werd daardoor bij velen de meening gewekt, alsof de Statenvertaling op alle punten volkomen vaststaat. Dat heeft niet weinigen tot een

valsch konservatisme geleid. Daarom mag het bij een verbeterde bijbelvertaling wel overwogen worden of dat, waarnaar door de vertalers eigenlijk gegist is, niet met een vraagteeken zal worden gemerkt.

Vers 7 mag bij de vergelijking niet overgeslagen. In de Stv. heet het: „En Huzab zal gevankelijk weggevoerd worden; men zal haar heeten voortgaan". In de nieuwe vertaling is van „Huzab" in het geheel geen sprake, van „gevankelijk weggevoerd worden" ook niet, van „heeten voortgaan" evenmin. Daar wordt de vertaling voorgeslagen: „Ontbloot wordt de hoog verhevene". Leest men er echter de kantteekening op na, dan ontdekt men, hoe reeds de Statenvertalers hebben gevoeld, dat het ook anders kon. Bij „gevankelijk weggevoerd worden" vermelden zij: „of: ontbloot, ontdekt worden". Bij „voortgaan": „of: opgaan, te weten op den wagen". Dat ligt niet zoover van verheffen, verheven zijn af.

En dan die maagden, die geleiden als met een stem der duiven en trommelen op hare harten! Hoe vreemd zijn ons die woorden en voorstellingen. Maar hoe verstaanbaar daarentegen de nieuwe vertaling: „en hare slavinnen klagen als met duivenstem, zich heftig slaande op de borst".

Het valt moeilijk na te gaan, wat in vers 8 de zin is van de Stv.: „Ninevé is wel als een watervijver, van de dagen af dat zij geweest is, doch zij zullen vluchten". Maar de nieuwe vertaling: „En Ninevé .... aan een waterkolk is zij gelijk, terwijl zij vluchten" maakt alles opeens duidelijk. Door de vlucht is heel Ninevé in beroering. Het lijkt wel een draaikolk.

Ook in de verzen 9 en 10 zijn met betrekkelijk geringe wijzigingen belangrijke verbeteringen verkregen. Hoe anders doen b.v. de kort uitgestooten woorden: „Ontblooting, berooving, vernieling" aan, dan het meer redeneerende: „zij is geledigd, ja uitgeledigd, uitgeput" van de Stv.

Als derde proeve bieden wij hier Nahum 3:1—9, waarvan wij de vergelijking zeker nu wel aan onze lezers mogen overlaten.

1. Wee der bloedstad, die gansch vol leugen en verscheuring is! de roof houdt niet op.
2. Er is het geklap der zweep, en het gejuid van het hulderen der raderen; en de paarden stampen, en de wagens springen op.
3. De ruiter steekt omhoog, zoo het vlammende zwaard, als de blikkemende spies, en er zal veelheid der verslagenen zijn, en eene zware menigte der dooden lichamen: ja, er zal geen einde zijn der lichamen; men zal over hunne lichamen struikelen.
4. Om der groote hoererijen wil der zeer bevallige hoer, der meesteres der tooverijen, die met haar hoererijen volken verkocht heeft, en geslachten met hare tooverijen.

5. Ziet, Ik wil aan u, spreekt de Heere der heirscharen, en Ik zal uwe zoomen ontdekken boven uw aangezicht, en Ik zal den Heidenen uwe naaktheid, en den Koninkrijken uwe schande wijzen;
6. En Ik zal verfoeilijke dingen op u werpen, en u tot schande maken, en ik zal u als eenen spiegel stellen:
7. En het zal geschieden, dat allen, die u zien, van u wegvlieden zullen, en zeggen: Ninevé is verstoord; wie zal medelijden met haar hebben? van waar zal ik u troosters zoeken?
8. Zijt gij beter dan No, de volkrijke gelegen in de rivieren? die rondom henen water heeft? welker voormuur de zee is; haar muur is van zee.

9. Mooreland en Egypte waren hare macht, en er was geen einde; Put en Lybea waren tot uwe hulp.

1. Wee over de bloedstad! louter logen,
vol van geweld, eindeloos roofzuchtig.
2. Hoor, de zweep! en hoor, geratel van raderen!
en jagende rossen, en voorthuppelende wagens!

3. Stegerende ruiters!
en gevonkel van zwaarden en geflikker van speren!
en een menigte verslagenen, een maasa dooden,
daar is geen eind aan de lijken, men struikelt over de lijken!

4. Vanwege de menigte der hoererijen dier hoer,
uitnemend van bekoorlijkheid, ervaren in tooverkunsten,
die volkeren verstrikte door haar hoererijen
en stammen door haar tooverkunsten.
5. Zie, Ik kom op u af,
luidt het woord van den Heere der heirscharen,
en uw kleederzoomen licht ik van voren op
en Ik toon den volkeren uwe naaktheid
en den Koninkrijken uwe schaamte:
6. en Ik zal vuilnis op u werpen,
u te schande maken en u tot een schouwspel stellen,
7. zoodat alwie u ziet, u zal ontwijken
en zeggen: „Ninevé is verwoest! wie zal haar deelneming betoonen?
vanwaar zal ik trosters voor u zoeken?"
8. Zijt gij sterker dan No Amon,
dat gelegen is aan de stroomen,
door water omgeven;
welks voorwal een watermassa is,
een watermassa haar muur?
9 Ethiopië was hare kracht en Egyptenaren wel zonder tal,
Puteërs en Libyers waren u tot hulp.

= Tweeërlei weegsteen?

Niet alleen schismatieke kritiek, maar ook bezorgdheid voor het welzijn onzer kerken, inspireerde de vraag of er geen tweeërlei weegsteen gebruikt wordt ten opzichte van Dr Geelkerken en de predikanten, die wegens bezwaren tegen de dogmatisch-exegetische beslissingen van Assen in kerkelijke behandeling zijn genomen.

Gaat het aan — zoo ongeveer kleedt men zijn bedenkingen in — van Dr Geelkerken te eischen, dat hij met die besluiten zonder voorbehoud zal instemmen en dat nader onderzoek wordt afgewezen, terwijl andere predikanten zich alleen ambtelijk behoeven te konformeeren, een gravamen bij de kerkelijke vergadering hebben in te dienen, waarover dan eerst een volgende Synode zal hebben te oordeelen.

Moeten — daarin spitst gewoonlijk het bezwaar zich toe — ook die andere predikanten niet onverwijld geschorst worden?

Wij kunnen er heel goed inkomen, dat men zoo redeneert.

Toch gelooven wij, dat men bij deze redeneering zich aan generaliseering schuldig maakt.

De Synode nam maatregelen ten aanzien van hen, die „zich aan de zijde van Dr Geelkerken scharen".

Maar gaat men nu de behandelde gevallen na, hoeveel predikanten zijn er dan, die inderdaad de zijde van Dr G. hebben gekozen?

Van hen, die nog binnen het kerkverband zijn, misschien één.

Een uitlating in een ten deele schismatiek, ten deele schismatiseerend blad schijnt in deze richting te wijzen.

Indien die schijn werkelijkheid blijkt, dan heeft men hier een geval, dat op gelijke wijze als dat van Dr G. moet worden berecht.

Maar er zijn andere gevallen, waarin men het niet geheel met Dr G. eens is en het bezwaar slechts gekoncentreerd is op één punt: het spreken van de slang.

Nu beweren we niet, dat dit een ondergeschikt punt zou zijn.

Integendeel.

Ook daaromtrent sprak de Synode van Assen zich ondubbelzinnig uit.

Ook dat behoort overeenkomstig onze Belijdenis tot den klaarblijkelijken zin der Schrift.

En nu gaan zeer zeker de Synodale Deputaten tot op de schreef, wanneer zij adviseeren een gravamen daartegen toe te laten.

Gevraagd echter of zij ook over de schreef gaan, zouden wij daarop niet gaarne bevestigend antwoorden.

Ons volk kan in deze mannen vertrouwen hebben. Hun verleden staat daarvoor borg.

Daarenboven kunnen zij alleen beoordeelen, of de gravamina over het spreken der slang inderdaad op gelijke wijze beargumenteerd worden als door Dr G. is geschied.

Brengen zij andere argumenten bij dan op de Synode zijn gehoord, dan hebben zij zeker formeel het recht, die bij de meerdere vergaderingen kenbaar te maken.

Niet voor niets is het op de Synode bij herhaling uitgesproken, dat de Belijdenis appellabel blijft aan de Schrift.

In hoever zulke predikanten, hangende hun gravamen, hun ambt mogen uitoefenen, behooren de daartoe bevoegde kerkelijke vergaderingen uit te maken.

Dat deze predikanten argumenten zullen aanvoeren, waardoor de Synode genoodzaakt zal zijn de belijdenis te veranderen en al wat op den klaarblijkelijken zin van dit punt doelt, daaruit te verwijderen, kunnen wij van te voren reeds uitschakelen.

Dit punt is te diep behandeld, hangt te zeer met het wezen van onze Gereformeerde belijdenis samen, dan dat een volgende Synode daaromtrent een andere beslissing zou nemen.

Het gaat hier dan ook niet om het materiëele, doch om het formeele.

En formeel kan de weg van het gravamen worden verdedigd.

Elke schijn van rechtskrenking moet worden vermeden.

Dezen predikanten wordt dan ook niet veroorloofd, wat aan Dr G. is toegestaan.

Dr G. had met de Synode zelf te doen, niet met Deputaten voor advies.

De Synode alleen heeft de bevoegdheid te beoordeelen of een gravamen gegrond is.

De Asser Synode besliste, dat het gevoelen van Dr G., dat tegelijk een gravamen tegen de Belijdenis beteekende, niet gegrond was.

Daarom kon zij ook onmogelijk treden in den voorslag van Dr Geelkerken om er genoegen mee te nemen, dat hij zich ambtelijk — ofschoon hijzelf het anders uitdrukte — konformeerde, doch op voorwaarde, dat de Synode zou zorgen, dat deze dogmatisch-exegetische kwesties met andere ten spoedigste aan een nieuw onderzoek zouden worden onderworpen.

Had de Synode dit aanvaard, dan zou haar houding aldus te kenschetsen zijn: wij verklaren, dat uw gevoelen, Dr G., in strijd is met de Schrift en de Gereformeerde belijdenis, daarop gegrond, maar wij willen u beloven ten spoedigste te laten onderzoeken of het wel in strijd is met Schrift en belijdenis.

Wat Dr G. van de Synode verlangde, hield een onmogelijkheid in.

Wanneer dan ook de Synode deze onmogelijkheid zou hebben geaccepteerd, zou zij zich voor alle eeuwen hebben geblameerd.

Dan zou zij trouw en waarheid overboord hebben geworpen.

Dan had het Gereformeerde leven een gevoeligen knak gekregen.

Maar de bevoegdheid van de Synodale Deputaten is een geheel andere.

Zij zijn geen Synode en mogen niet doen, wat der Synode is.

Zij kunnen geen gravamen ongegrond verklaren.

Zij hebben alleen de kerkelijke vergaderingen van advies te dienen in zake de uitvoering van de Synodale beslissingen.

Zij mogen wel beoordeelen of een ingebracht bezwaar hetzelfde is als dat, wat te Assen werd veroordeeld en dan omtrent de verdere kerkelijke procedure wenken geven. Doch zij zijn van hun doen en laten aan de Synode verantwoording verschuldigd en men kan zich van hun advies, evenals van de handelingen der meerdere vergaderingen altijd op de Generale Synode beroepen.

Wordt er echter een gravamen ingediend, dat wel punten van overeenkomst heeft met het veroordeelde gevoelen, doch niet slechts formeel eenige wijziging heeft ondergaan, maar werkelijk met geheel andere materiëele redenen is omkleed, dan laat het zich verstaan, dat zij huiverig zijn een ander advies uit te brengen, dan dat over dit gravamen het oordeel der Synode zal worden ingeroepen.

Er is alzoo geen sprake van, dat er in ons kerkelijk leven tweeërlei weegsteen zou worden gehanteerd.

En toch....

Wij begrijpen, dat deze gang van zaken bij de trouwe belijders der Gereformeerde waarheid onrust verwekt.

Het komt ons voor, dat de besproken gravamina niet al te lang mogen blijven sleepen.

Reeds gedurende vele weken loopen wij met een gedachte rond, welke wij totnogtoe voor ons hielden.

Maar na gezette overweging meenen wij, dat wij die thans toch moeten uitspreken.

Wij achten het alleszins wenschelijk, ja bijna noodzakelijk, dat binnen niet al te langen tijd de Synode van Assen, welke nog niet definitief is gesloten, voor een paar zittingen wordt saamgeroepen, om daar de bewuste gravamina te behandelen.

Uitstel tot 1927 zou aan de gewonnen vastheid schade doen.

= „De kwestie" in Indië.

Ook in Indië houdt men zich met „de kwestie" bezig.

Eens te meer gevoelden onze broeders aldaar het ongerief van den grooten afstand, die hen van het moederland scheidt.

Het nieuws ontvingen zij eerst druppelsgewijs.

Dat dit hen extra-nieuwsgierig maakte, valt niet alleen te begrijpen, maar ook te prijzen.

Allicht zullen er geweest zijn, die wat voorbarig een oordeel velden.

Maar onze pers kenmerkte zich door bezadigdheid.

„Eerst de volledige inlichtingen afwachten", zoo luidde het advies van hen, die een leidende positie innamen.

Thans echter zijn zij in het bezit van die inlichtingen.

Want hoewel soms nog wordt vermaand de verschijning van de Acta af te wachten, kan dit onnoodig geacht.

In de persverslagen van de Synode, in artikelen en brochures kan men meer vinden, dan ooit de Acta kunnen te lezen geven.

Wie wacht op de Acta, wordt stellig teleurgesteld.

De Acta zullen niets nieuws bevatten.

Indië heeft dan ook thans het noodige materiaal om zich een oordeel te vormen.

Hoe het daar precies geschapen staat, weten we niet.

Of het waar is, wat wij ergens lazen, dat „de kwestie" een scheur trekt dwars door onze Indische kerken heen, valt geheel en al buiten onze kontrôle.

Wij wenschen van harte, dat het zoo'n vaart niet zal loopen.

Wel meenen wij een woord van waarschuwing te moeten doen hooren tegen de opinie, welke reeds gelanceerd is, dat „de kwestie" voor Indië niet zulk een belang heeft als voor Nederland.

Wij rekenen er ter dege mee, dat men elkander in Indië meer noodig heeft dan hier, ofschoon wij ook hier er niet één kunnen missen.

Toch mag ook daar de eenheid niet boven de waarheid gaan.

Met „de kwestie" is het gezag der Heilige Schrift gemoeid, zooals de Synode het uitsprak.

En die is over heel de wereld van belang.

Onze Indische kerken en predikanten zullen ook in deze kleur moeten bekennen.

Hun Gereformeerd-zijn noopt er hun toe.

Wij zetten hierbij het ideëele geheel voorop.

Doch wij mogen ook voor de praktische gevolgen de oogen niet sluiten.

Onze Indische kerken staan niet los van die in het moederland, maar leven in één kerkgemeenschap.

Zij kunnen zich laten vertegenwoordigen op de meerdere vergaderingen, alhier.

De classis Batavia heeft zelfs de rechten eener Partikuliere Synode.

Als dan een paar kerken en predikanten aan de zijde van Dr Geelkerken staan en zich wezenlijk in niets van schismatieke kerken onderscheiden, hoe moet de Generale Synode de afgevaardigden van Batavia dan ontvangen?

Zij zou dan eerst naar het gevoelen der Indische afgevaardigden onderzoek moeten doen, vóór zij werden toegelaten. Bleken zij aan den kant der schismatieken te staan, dan zouden zij moeten worden „gewraakt". Maar dan zou ook moeten worden gewraakt de classis, welke hen afvaardigde.

De Synode zou toonen, dat zij het met haar besluiten niet ernstig heeft gemeend, indien zij

voor de afgevaardigden uit Indië een uitzonderingspositie schiep.

Zij zou eigenlijk de meening doen post vatten: in Indië mag men wèl het gezag van de Schrift aantasten en in Nederland niet.

Maar er is meer.

De Indische predikanten zijn natuurlijk in Nederland beroepbaar. Ware Indië aangaande „de kwestie" niet te vertrouwen, dan zouden de Indische predikanten, die hier door een kerk werden begeerd, zich aan een bijzondere examinatie in zake hun rechtzinnigheid moeten onderwerpen.

En dat niet alleen.

Het besluit der Synode, dat alom zal worden toegezien, dat geen dwalingen als die van Dr G. binnensluipen, geldt ook voor Indië. Onder de kerken, waaraan van dit alles kennis zou worden gegeven, worden de Indische afzonderlijk genoemd.

Het kerkverband noodzaakt alzoo onze Indische kerken met die uit het moederland één en dezelfde gedragslijn te volgen.

Wij mogen, gelijk tot heden, op onze kerken in Indië aan kunnen.

Wij bidden dan ook de broeders aldaar de bijzondere leiding des Heiligen Geestes toe.

Voorlichting.

Men moge verwijten, dat zij, die er meer van wisten, over het geheel niet vroeg genoeg ons Gereformeerde volk hebben voorgelicht, men zal er zeker niet over klagen, dat er na de Synode niet genoeg voorlichting komt.

Vooreerst verscheen afzonderlijk bij den uitgever Kok de bundel, waarin het dogmatisch-exegetisch rapport en zoowel de dogmatisch-exegetische als de kerkrechtelijke konklusies voorkomen. Jammer, dat door een vergissing ook het kerkrechtelijk rapport zelf er niet in is opgenomen en dat, ofschoon het althans voor de uitgave der Acta was afgesproken, de citaten in een vreemde taal, voorkomend in het dogmatisch-exegetisch rapport, niet zijn vertaald.

Dan verrijkte Prof. G. Ch. Aalders ons met zijn bekende exegetische studie: De Exegese van Gen. 2 en 3 en de beslissing der Synode van Assen, Helder en zelfs voor niet-wetenschappelijken, die niet schrikken voor een paar vreemde woorden, bevattelijk, leent zij zich als een uitstekende gids door de duisternis van exegetische problemen. Zij kwam uit bij denzelfden uitgever.

Insgelijks de Open Brief, die op last der Synode door Dr J. Thijs is opgesteld, geassisteerd door Ds Ploos van Amstel van Steenwijk en Prof. Ridderbos en aan alle kerken is gezonden. Hij geeft een scherpzinnige analyse van de ingebrachte bezwaren en ontzenuwt die op alleszins loffelijke wijze.

Hoewel wij hiermede niet beweren, dat er nog geen brochure bij kan, kan men over deze voorlichting tevreden zijn.

Al deze uitgaven zijn tegen een lagen prijs verkrijgbaar gesteld, zoodat verwacht mag worden, dat ieder belijdend en catechiseerend lid onzer kerken ze aanschaft.

Aan het verzoek om dezelfde stof nog eens in ons blad te verwerken, kunnen wij niet voldoen.

Het zou niet alleen den schijn hebben, alsof wij het geleverde werk, dat zoo voortreffelijk is, nog wilden verbeteren, maar tegen het belang van een doeltreffende arbeidsverdeeling ingaan.

De veel en vaak ook terecht geloofde efficiency zou door ons niet worden toegepast.

Wij rekenen het tot de taak van onze wekelijksche pers om bezwaren, welke na de Synode zijn opgeworpen en moeilijkheden, welke zich sinds hebben voorgedaan, onder de oogen te zien en daarover naar vermogen licht te laten schijnen.

De spin.

De vorige week vingen wij ons artikel over „het recht van inkwisitie" aldus aan:

„Wanneer wij zeggen: dat aan de kerk het recht van inkwisitie toekomt, zal dit misschien sommigen met verwondering vervullen.

En als wij er geen verklaring aan toevoegden, zou dit een niet onsmakelijk kluifje kunnen worden voor liberale, neutrale en schismatieke pers.

Mogelijk maakt men het na de nadere verklaring er toch wel van.

Zoo iets valt nooit van te voren te bepalen".

Terwijl wij dit schreven — wij willen er wel eerlijk voor uitkomen — dachten wij zeker niet in de laatste plaats aan den Kerknieuws-redacteur van de „N. R. Ct."

Het „zóó zijn onze manieren" heeft hij al te dikwijls gezongen, dan dat de deun ervan niet in onze ooren zou zijn blijven hangen.

Natuurlijk maakte hij geen melding van de enkele zinnen, hierboven aangehaald, waarmee wij ons artikel inleidden.

Die mochten eens misverstand bij zijn lezers wegnemen!

Dan viel heel zijn boutade in het water!

En je hebt niet maar zoo direkt een andere bij de hand!

De liberale Kerknieuws-redakteur ontdekt hier iets tragisch en ziet daar tragiek.

Voetius zou zeggen: krokodillentranen.

Wij werden door zijn (n.l. des liberalen Kerknieuwsredakteurs) geschrijt herinnerd aan de oude spreuk, dat, waar de bij honig uit puurt, de spin venijn uitzuigt.

Gedurende heel het verloop van de kwestie-Geelkerken heeft de spin (alias Kerknieuws-redakteur „N. R. Ct.") al in zijn muf en stoffig liberaal hoekje gezeten.

Telkens vloog ze op een vliegje of mugje af en zoog het leeg.

Ze is er echter niet dik en vet van geworden.

Of zonder beeldspraak: de man heeft erg weinig invloed geoefend op de publieke opinie.

Hij leende zichzelf tot handlanger van den laster, maar het baatte hem niet.

Het is de vraag, of de spin wel één afgedwaald Gereformeerd vliegje in haar web heeft kunnen vangen.

De Gereformeerden zijn nog al voor de zuiverheid.

Zien zij een spin, dan grijpen zij heel gauw naar den ragebol.

Eén ding bewonderen wij in u, o spin.

Al wordt gij er mager bij, gij toont taai geduld.

Of moeten wij zeggen: een doctrinaire (spinnekoppigheid?

Om even de spinnekopstaal te spreken: daar zit een diepe tragiek in.

Wij zouden (hoewel geen Synodaal „inkwisiteur") willen adviseeren: zoek een ander hoekje op, arm beest.

Maar 't is waar: gij schijnt Gereformeerd bloed het liefst te lusten.

HEPP.

Corrigendum. Men gelieve „fiscatie" op blz. 262 van het vorig nummer te vervangen door „fixatie". Naar fiscatie van het dogma ziet het er onder ons gelukkig niet uit. H.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Over den Satan.

(De namen.)

Overste dezer wereld.

Drie plaatsen in den bijbel zijn er, waar aan den Satan de naam „overste de(ze)r wereld" wordt toegekend; en alle deze 3 plaatsen komen in hetzelfde boek voor: het evangelie van Johannes. Men leze: 12:31; 16:11; 14:30.

„Overste dezer wereld"

De naam kan licht tot misverstand aanleiding geven, en zàl dat zéker doen bij wie verzuimt, zich omtrent het spraakgebruik van den bijbel vooraf degelijk en nauwkeurig tot nadenken te zetten.

Immers, men is zoo licht geneigd, uit dezen naam af te leiden, dat de bijbel aan den duivel een *zeer groote macht* toeschrijft. Ja, men heeft gemeend, dat hij erdoor als een soort van *„tegen-god"* werd gepredikt. Een *„god"* van het kwade, die als concurrent tegenover den God van het goede stond.... Want, werd ook niet telkens en telkens weer in de Heilige Schrift God als de Overste van de wereld voorgesteld? Immers ja? Maar als dan naast dien goeden en heiligen Koning der wereld nog een andere overste der wereld optreedt, en dan een kwade, een booze,.... dan was daarmee toch het dualisme in den bijbel ingedragen?

Het dualisme.

Wat — in dit verband — onder dezen naam wordt verstaan, laat zich gemakkelijk vermoeden.

Onder „dualisme" verstaat men hier de leer, *niet*, dat er *één* alleshebeerschend God is, aan wien alles onderworpen is, en zonder wiens wil zich niets kan roeren of bewegen (ook de machten, die het kwade werken, niet), *maar*, dat er *twee* oer-beginselen, *twee* groot-machten zijn, en dan zóó, dat de één voor den ander niet onder doet en dat de één voor den ander niet behoeft te wijken: de macht van het goede, en daartegenover die van het kwade. Deze staan dus tegenover elkander niet als souverein en (kwaadwillig) onderdaan, doch als twee *goden*, als god en tegen-god. Twee souvereinen — ieder in eigen kring.

En heeft het er nu niet allen schijn van, alsof óók de bijbel dit dualisme aanhangt? Den eenwigen God, Schepper van hemel en aarde, noemt hij Koning, Opperheer van al wat leeft. Maar als hij aan den Satan gelijkluidenden titel schenkt (overste dezer wereld), wat is dit dan anders dan een toevallen aan de dualistische gedachte?

Men heeft dan ook niet nagelaten, in deze richting te spreken. De naam „overste dezer wereld", zoo besluit men dan, is, gezien in het licht van de vroegere bijbelsche, oud-testamentische prediking, niet minder dan een soort van ketterij te achten; hij is een droevig teeken van bederf in het christelijk denken. Oorspronkelijk — zoo gelooft men — leefde in het Jodendom nog volstrekt niet de voorstelling, dat deze wereld aan den duivel zou zijn overgeleverd. Juist omgekeerd, het volk van Israël had van zijn profeten geleerd, dat de wereld in haar geheel, de wereld, als onverbrekelijke eenheid gezien, God toebehoorde. Niets kon Zijn raad breken; hoog en rustig zat Hij daar boven de wolken, en wie had Zijn wil wederstaan? Wel mocht *binnen de grenzen* van het *geschapen* leven de duivel zijn spel spelen en tot op zekere hoogte ook invloed oefenen ten kwade, maar er was toch geen sprake van, dat God hem het „regiment" zou hebben overgelaten. Evenwel — zoo wordt dan verder gredeneerd — men is aan deze hoogstaande leer van den éénen, onweerstaanbaren God, niet trouw gebleven. Het dualisme bracht het bederf. De overtuging groeide, dat de duivel de wereldheerscher was, de overste van deze wereld; en dat „deze wereld" dus aan den duivel overgelaten was; hij regeerde daarin en beschikte over haar als over zijn wettig, hem toegewezen, domein. Met name in het evangelie van Johannes, zoo zegt men dan, komt deze voorstelling voor den dag: en de drie boven reeds genoemde teksten uit het Evangelie van Johannes moeten dan als bewijsplaats dienst doen. En zoo werd de weg gebaand tot dergelijke voorstellingen, die in het gnosticisme gretig ingang vonden.

Ja, men gaat nog verder, en weet hier heel precies, hoe alles in zijn werk gegaan is.

Het heet, dat we hier een kruising van perzische en grieksche gedachten en ideeën moeten zien. Van perzische — want uit het Parsisme, de religie der Perzen, komt reeds de donker gekleurde prediking van het dualisme naar u toe; er is een tegenstelling tusschen den god van het goede en dien van het kwade. En daartegenover staan dan ook *grieksche* invloeden — de dualistisch gedachte tegenstelling tusschen de stoffelijke en de niet-stoffelijke wereld. Daaruit zou dan ontstaan zijn die wel bij uitstek pessimistische, gnostische, wereldbeschouwing, die de wereld van beneden, de stoffelijke wereld, als verdorven beschouwde, en die ze besloten zag in de macht van demonischen wellust en ongoddelijken wil tot kwaad.

Niet, dat men zeggen wil, dat het Evangelie van Johannes reeds met volle bewustheid dien kant uit wil. O neen. Het heeft alleen maar de brug geslagen, naar men meent, tot deze pessimistisch-dualistische duivelverkondiging. Het Evangelie van Johannes zelf worstelde nog, naar men meent te weten — het worstelde nog met de dubbele voorstelling: die van vroeger en die van later. Het „dualisme" van Johannes moge in de *praktijk* harder woorden aandurven en krasser vonnis over deze wereld vellen dan dat van Paulus, — maar als het op de *theorie* aankomt, dan (zoo beweren sommigen) is het veel minder belijnd en wordt lang niet zoo scherp uitgewerkt. Johannes is dan de man, die tusschen zijn verschillende, uiteenloopende „stemmingen" geen eenheid zien kan, en die dan ook meer dualistisch *voelt tégen* zijn wil, dan dat hij zoo *dènkt mèt* zijn wil; het waren meer de *anderen*, die wat in *hèm* nog maar als een duister vermoeden leefde, hardop geleerd en gepropageerd hebben. Bij *hem zélf* is het nog meer een vage schemer, een duistere dreiging van sombere gedachten, die de vreugde en den vrede willen bekampen. Nu eens gelooft hij, omdat hij het zoo „ziet", dat de wereld heel slecht is, en dat ze aan den duivel zonder pardon is overgegeven; en dán, ja, dán komt hij onder meer tot het neerschrijven van dat radikale woord: „overste dezer wereld". Maar later breekt weer het licht door de wolken en komt hij er weer boven op; en dan klinkt het van diezelfde „wereld": alzoo lief heeft God „de wereld" gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.

Men ziet het: Johannes zelf komt er nog al genadig af; het waren meer zijn discipelen, zijn lezers, die later het bederf inbrachten in de theologie.

Maar voor ons is de kwestie toch, ook zóó, nog ernstig genoeg, om er even bij stil te staan. Want als het waar zou zijn, dat in Johannes' geest twee tegenstrijdige leeringen woelden en worstelden, en dat de eene voorstelling de andere wilde verdringen, dan is hij voor ons niet meer de geinspireerde van Gods Geest; dan is Hij ook geen trouw overleveraar van Christus' woord; immers, het treft, dat juist in *Christus'* mond tot drie maal toe deze titel: „overste de(ze)r wereld" gelegd wordt door den evangelist; en als hijzelf nu niet klaar is met deze dingen en nog tegen zichzelf verdeeld is, kan hij dan wel op betrouwbare manier ons verhalen, wat Christus ons geleerd heeft?

Neen, wij kunnen er geen vrede mee hebben, als Johannes de evangelist, een dubbele voorstelling op zijn geest laat inwerken, die dan onverzoend en onoverwonnen strijd voert in zijn geest. Let wel, dit is *heel wat anders* dan dat in hetzelfde boek, in denzelfden bijbel, in denzelfden geest, twee *parallel löopende* gedachten beide tegelijk worden erkend: gedachten, die wel voor ons begrip niet te vereenigen zijn, doch die elkaar niet uitsluiten, doch juist omgekeerd: elkander aanvullen. Zoo staat het b.v. er voor in den bijbel, als hij tegelijkertijd predikt, dat wij, menschen, besloten liggen onder een volmaakt souverein bestel, dat over ons beschikte, eer wij het wisten, eer wij zelfs bestonden, én ook, dat wij voor ons doen en laten verantwoordelijk zijn. En evenzoo staat het geval, als de bijbel ons in veel andere dingen dwingt, twee dingen tegelijkertijd aan te nemen, die wij weliswaar als twee waarheden zien, maar die in God volkomen één zijn en daarom eigenlijk de keerzijde van dezelfde zaak zijn: waarheid en aanvullingswaarheid, om het eens heel gebrekkig te zeggen. — Maar zóó staat het niet in de kwestie, die ons nu bezighoudt. Het dualisme, in den boven aangegeven zin is *geen aanvulling* van de leer van Gods volstrekte opperheerschappij en alleen-heerschappij, maar is daarmee in *openlijken strijd*. Het is hier *niet*: het één EN het ander; *maar* hier geldt: het één OF het ander. En als het waar was, dat de latere lezers van Johannes' evangelie

LITERATUUR EN KUNST.

„Helmut Harringa".

Na onze artikelenreeks over de oorzaken der ziekelijke verschijnselen in de moderne romankunst weer tot de bespreking van nieuw-verschenen boeken overgaande, wijzen we allereerst op een uit het Duitsch vertaalden roman van den laatsten tijd.